רבן שמעון בן גמליאל אומר אם יש נכסים ללוה אחד זה ואחד זה לא יפרע מהן [6]אמר רבה בר חנה אמר ר' יוחנן כל מקום ששנה רשב"ג במשנתנו הלכה כמותו חוץ מערב וצידון וראיה אחרונה אמר רב הונא הלוהו ואני ערב הלוהו ואני פורע הלוהו ואני חייב הלוהו ואני [7](נותן) כולן לשון ערבות הן תן לו ואני קבלן תן לו ואני פורע תן לו ואני חייב תן לו ואני [7](נותן) כולן לשון קבלנות הן איבעיא להו הלוהו ואני קבלן תן לו ואני ערב מאי אמר ר' יצחק לשון ערבות ערבות לשון קבלנות קבלנות רב חסדא אמר כולן לשון קבלנות הן בר מהלוהו ואני ערב רבא אמר [8]כולן לשון ערבות הן בר מתן לו ואני נותן א"ל מר בר אמימר לרב אשי הכי אמר אבא תן לו ואני נותן אין למלוה על הלוה כלום [9]ולא היא לא מיפטר לוה מיניה דמלוה [10]עד שישא ויתן ביד ההוא דיינא דאחתיה למלוה לנכסי [11][דלוה] מקמי דלתבעיה ללוה סלקיה רב חנין בריה דרב ייבא אמר רבא מאן חכים למעבד כי הא מילתא אי לאו רב חנין בריה דרב ייבא קסבר [12]נכסיה דבר אניש אינון מערבין יתיה ותנן [13]המלוה את חבירו ע"י ערב לא יפרע מן הערב וקי"ל לא יתבע ערב תחלה [14]ההוא ערבא דיתמי דפרעיה למלוה מקמי דלודעינהו ליתמי א"ר פפא [15]פריעת בע"ח מצוה ויתמי לאו בני מיעבד מצוה נינהו ורב הונא בריה דרב יהושע אמר [16]אימר צררי אתפסיה מאי

מקמי דלודעינהו ליתמי בו'. מיהר לפרוע ולא הודיעם אם ירצו לפרוע לו כלום שאם היה מודיעם שמא היו פורעין[א] מיהו אם לא היו רוצים לפרוע נפרע מן הערב דהיינו אין לו נכסים ללוה דולמי אם אין לו נכסים [ט](שאין) יכול הערב לדחותו עד אחר שיסכיר עצמו ויקנה נכסים מה לי אם ידחה אותו עד שיגדלו היתומים מה לי אם ידחה אותו עד שיסכיר עצמו: [י]**ואם** כתב בו התקבלתי. שכתב בעל חוב כן גובה בשלמא לרב הונא משכחת לה בשחייב מודה דליכא למיחש לצררי אלא לרב פפא היכי משכחת לה וא"ת אי בשחייב מודה אפי' לא כתב התקבלתי ויש לדחות דכי לא כתב התקבלתי להכי לא גבי מיתומים דחיישי' שמא לא גבה המלוה ממנו ומשני שאני התם דלהכי כתב ליה התקבלתי דליהוי כחיה אליס וליהוי כמלוה בשטר וכן גרס רבינו חננאל משכחת לה בשחייב מודה ומפרש כדפרישית דאליס משום דהוי (יא) בשטרא וקשיא לן דבערכין פ' שוס היתומים (דף כב: ושם) מוכח דאיירי רב הונא ורב פפא במלוה בשטר דפריך התם שוס היתומים ל' יוס בשלמא לרב הונא מוקי לה בשחייב מודה אלא לרב פפא במאי מוקי לה אמר לך רב פפא איבעית אימא בכתובת אשה משום חיגא אבל בבעל חוב בשטר לא מצי מוקי לה אלא מייתי ודאי אפילו בשטר ועוד קשיא כיון דמוקי מילתיה במלוה על פה א"כ אפילו בני מיעבד מצוה נינהו נמי אין לגבות מהן לטוענין ליורש שפרע שהאב היה נאמן לומר פרעתי ואפילו גדולים נינהו פטורין מהאי טעמא ועוד מאי משני דלהכי כתב ליה התקבלתי דהוי כמלוה בשטר מה יש לו לכתיבת המלוה להועיל לערב לגבות מיתמי מאחר שהלוה לא כתב כלום והיה נראה לפרש דאם כתב בו התקבלתי גובה היינו אם כתב בשטר התקבלתי מן הערב שכן כתב הלוה גם לערב במתן השטר ליפות כחו לדוחקו ולפטרו לשלם חובו למלוה אף אם לא יתבענו המלוה עדיין גובה בשלמא לרב הונא בריה דרב יהושע ניחא דאיהו חייש לצרי והכא ליכא למיחש לצרי דכיון שכתב גם לערב התקבלתי ועשאו כמלוה לתבעו מעצמו אין רגיל להתפיס צרי למלוה אבל בריש אינו גובה משום דחיישי לצרי דלמא אתפסיה למלוה ואע"פ שיש ערב וזה אין לחוש בכתב לו התקבלתי דלמא אתפסיה צרי לערב שאין רגילות להתפיס ליה צרי כדאמרינן לקמן דבעובד כוכבים ליכא למיחש לצרי אלמא אין מתפיס לערב דאם כן ניחוש שמא התפיס לערב ואפילו למאן דפריך אדרבה כו' [ט] אי לאו דאתפיס צרי לערב לא הוה מקבל לערב כדפי' בקונטרס הכא מיהא לא מתפיס לא למלוה ולא לערב אלא לרב פפא קשיא הא לאו בני מיעבד מצוה נינהו שאני התם דלהכי כתב לו התקבלתי שיהא לו כח לגבות מן היתומים ושעבד

מאי

רבן שמעון בן גמליאל אומר אם יש נכסים ללוה אחד זה ואחד זה לא יפרע מהן. אחד ערב ואחד קבלן לא יפרע אלא מן הלוה: **במשנתנו.** ולא בברייתא: **חוץ מערב.** משנה זו אלא יפרע מן הקבלן ואע"פ שיש נכסים ללוה כרבנן: **וצידן.** במי שאחזו במסכת גיטין [עד.]: **וראיה אחרונה.** בסנהדרין בפ' זה בורר [לא.] שני משניות של ראיה [6] זו כל זמן שמביא ראיה כו' בראשונה הלכה כמותו באחרונה אין הלכה כמותו: **כולן לשון ערבות הן.** דהא לשון הלוהו קאמר הלוהו הוא יהיה לוה ואני פורע אם לא יפרע לך: **תן לו.** מסור הממון בידו ואני אפרענו לך אין כאן לשון הלוהו אלא שליחותיה דהאי דקאמר תן לו עביד מלוה: **לשון ערבות ערבות.** לא שנא קאמר הלוהו וא"ש קאמר תן לו: **ורב חסדא אמר כולן לשון קבלנות הן.** ואפי' תן לו ואני ערב אפי' הלוהו ואני פורע הלוהו ואני חייב הלוהו ואני נותן לך: **בר מהלוהו ואני ערב.** דכיון דנקט לשון הלוהו ולשון ערבות אז מוציא מכלל קבלנות: **ורבא אמר כולן לשון ערבות הן.** אפילו הלוהו ואני קבלן תן לו ואני פורע תן לו ואני חייב דמשמע אני אפרע בשבילו אם לא יפרע הוא: **בר מתן לו ואני נותן לך.** וכ"ש תן לו ואני קבלן. וקיימא לן כרבא דהוא בתרא. ודוקא תן לו ואני נותן דשייכא לשון מתנה [8] משמע קבלנות שבאותו לשון שייהו למסור לזה קבל עליו לפרעו דמשמע כאילו קבל הוא עצמו מיד המלוה. בערבות לא יפרע מן הערב תחלה אלא מן הלוה ובקבלנות מאיזה שירצה יפרע כרבנן דמתניתין אבל אם נשא ונתן ביד אין למלוה על הלוה כלום: **איגון ערבין ביה.** כדכתיב (משלי כב) אם אין לך לשלם למה יקח משכבך מתחתיך וכתיב (דברים כד) יוציא אליך העבוט החוצה: **וקיימא לן לא יתבע מן הערב תחלה.** אין נכון להטריח את הערב חנם דלמא מפני ליה לוה והוא הדין לנכסי דאיכא למיגם למה נזלזל בנכסיו להוריד בהן את המלוה חנם שמא יסלקנו לוה במעות ולא יצטרך לירד בנכסיו: **ההוא ערבא דיתמי.** אביהם לוה בחיין וזה נעשה ערב למלוה בשבילו ולאחר מותו פרע הערב תחלה מקמי דנתבעינהו ליתמי כלומר משלו פרע ולא משל יתומים שלא הספיק לתבעם ועתה חוזר עליהם ותובעם: **פריעת בע"ח מצוה.** הערב עתה נעשה בע"ח ומצוה על פה הוא ומצוה לפרעו ואם יתומים פחותים מי"ג [9] דלאו בני מיעבד מצוה נינהו וכי גדלי ליתתי דינא בהדייהו כדאמר בחזקת הבתים (לעיל לג.) גבי עובדא [10] דרבה בר שרשום: **רב הונא בריה דרב יהושע אמר.** לעולם יתמי בני מיעבד מצוה נינהו כדאמר בערכין בפרק שוס היתומים (דף כב.) יתמי דאכלי דלאו דידהו ליזלו בתר שיבקייהו אלא היינו טעמא דלא גובה ערב מיתמי עד דגדלי וידעו לטעון ולחזור אחר דינם דאיכא למימר אימור צרי אתפסיה אביהם למלוה בחייו לפטור את הערב והלכך [11] על מלוה על פה איכא למיחש דלמא פרעיה אבוהון בחייו ואע"ג דקיי"ל לקמן בפירקין [קעו.] מלוה על פה גובה מן היורשין הני מילי כגון דשמתוהו ומית בשמתיה אי נמי כשחייב מודה. ופסקינן לקמן [ע"ב] הלכתא כרב הונא בריה דרב יהושע דאמר דלא חיישינן למימר יתמי לאו בני מיעבד מצוה נינהו אלא בכל חוב שאנו יודעין שלא פרעו אביהן בחייו או שאין אנו יודעין אלא שאמר אביהן תנו נותנין כדפסקינן בערכין [כב:] ואין ממתינין עד דגדלי כדשלחו מתם דהלכתא כרב הונא בריה דרב יהושע [ע"ב]. ורבא נמי דפסק בערכין (שם:) הלכתא דאין נזקקין לנכסי יתומים אלא אם כן רבית אוכלת בהן ואם אמר תנו נותנין נראה בעיני דלא פליג אדרב הונא [12] כיון דחייב מודה כמאן דאמר תנו דמי ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי רב הונא איירי בחייב מודה אף על גב דלא אמר תנו ורבא איירי באומר תנו אף על גב דאין חייב מודה וכל הני גבייתן ממקרקעי דיתמי. ונראה בעיני דבזמן הזה דליכא מקרקעי כל כך אע"ג דקיי"ל [כתובות לב.] מטלטלי דיתמי לא משתעבדי לבע"ח בזמן הזה דינם לגבות ממטלטלי דשבק להון אבוהון כמו שתקנו הגאונים בכתובת אשה דפסקינן הלכתא ממקרקעי ולא ממטלטלי ואפילו הכי נהגו לגבות ממטלטלי ומביא אני ראיה מההוא דכתובות (דף פז.) דארנקי דמחוזא דאשה גובה כתובתה מהם משום דאסמכתייהו עלייהו והוא הדין לבעל חוב דגבי מטלטלי דיתמי היכא דידוע לנו שאביהן היה חייב לזה וכן הלכה למעשה דהא אמרינן לקמן [קעו.] מלוה על פה גובה מן היתומים כדי שלא תגעול דלת בפני לוין ואי ממטלטלי דשבק להון אבוהון לא גובה אין לך נעילת דלת גדול מזה דהא לא שכיחי לן מקרקעי: מאי

כלום אבל אי היה בשטר היו מחויבין לפרוע; ורב הונא בריה דרב יהושע. אמר להכי לא פרעי יתמי כלום לערב דאימור אביהן קמי דמת שמא אתפסיה צרי למלוה כשיעור

עין משפט נר מצוה

קלב א מי' פכ"ט מהל' מלוה ולוה הל' ה ופי' בהגהות ובמ"מ סמג עשין לד טוש"ע מ"מ סי' קכט סעיף יז יח:
קלג ב ג מי' שם פכ"ו הל' ג סמג שם טוש"ע מ"מ שם סעיף יט:
קלד ד ה מיי' שם הל' ו ועיין בהגהות ובמ"מ סמג שם טוש"ע מ"מ סי' קל סעיף ו:

רבינו גרשום

חוץ מערב. הא דקאמר במתני' דבין כך ובין כך לא יפרע מן הערב: צידן. במס' גיטין מעשה בצידן באחד שאמר לאשתו הרי זה גיטך על מנת שתביא אצטליתי ואבד אצטליתו אינו גט: רשב"ג אמר נותן דמיה והרי הוא [גט] ולית הלכתא כוותיה: וראיה אחרונה. במס' סנהדרין אמר רשב"ג מה יעשה זה שלא היה יודע שיש לו עדים ומצא עדים ולא היה יודע שיש לו ראיה והביא לו ראיה כו': כולן לשון ערבות הן. כיון שאמר לו בלשון הלוואה: כולן לשון קבלנות הן. כיון שאמר לו בלשון נתינה דנתינה היינו קבלנות כדאמרי' לעיל תנה אותו על ידי דהיינו קבלנות: איבעיא להו הלוהו ואני קבלן. וכן כי אמר ליה תן לו ואני ערב מאי מי אזלינן בתר תן לו דהיינו קבלנות או בתר ואני ערב דהיינו ערבות: אמר רב יצחק. תפוס לשון אחרון להיכא דאמר ליה לבסוף ואני ערב היינו לשון ערבות ולהיכא דאמר לבסוף ואני קבלן היינו לשון קבלנות אע"ג דאמר מעיקרא הלוהו: בר מתן לו. דהיינו תנה אותו על ידי ואני אשיבנו אליך היינו קבלנות גמורה: ולא היא לא מפטר לוה מיניה דמלוה עד שישא מיד המלוה ליתן ללוה דהשתא לא קיבל הלוה מיד מלוה כלום להכי אין לו עליו כלום אלא הקבלן אפי' יש נכסים ללוה: מאן היה לסלוקיה ההוא דיינא אלא רב חנן בר אבא. דקסבר נכסוהי דברנש אינון ערבין ליה ולא היה לו ליפרע מן הנכסים דהיינו הערב עד שיתבע מן הלוה תחלה דשמא אילו תובע הוה היה פורעו ממקום אחר: ההוא ערבא דיתמי. שהיה א' ערב של אביהן במלוה שעל פה ומת האב והיה הערב ליתומין פורע החוב למלוה מנכסיו של עצמו מקמי דלודעינהו ליתמי והיה רוצה הערב לגבות מן היתומין מה שפרע למלוה: רב פפא אמר פריעת בעל חוב. למלוה במלוה שבעל פה ואין בה קנין לא חיוב הוא לפורעו כיון דאין לו שטר ולא עדות וקנין אלא מצוה היא שיפרע לו הודאת מלוה על פה ואילו היה הלוה קיים ולא היה רוצה לקיים מצוה זו היו בית דין חובטין אותו עד שיאמר רוצה אני ויפרע והשתא שמת ובניו יתומין קטנים הן יתמי לאו בני מיעבד מצוה נינהו עד דגדלי והלכך לית עלייהו לפרוע לא למלוה ולא לערב כלום ולא פריעי ליה להאי ערב

ושעבד נכסיו לזה ויש לו כח לזה מיהו קשה לר"י מן התוספתא דקתני ואם כתב בו בע"ח ולשון בו משמע כפירוש ר"ח ויש לפרש קלת לפירוש ר"י כי הלוה מכל מקום כתב לו כך אבל הבעל חוב לזה לכתוב לו כדי שיהא הערב קבלן גמור והא דאמר מלוה על היתומין לפרוע חובת אביהן פירש ר"י דהיינו במלוה על פה ובמקום שלא נשארו קרקעות מאביהן כי אם מטלטלין ולא כייפינן ליתמי עבור כן אפי' היו גדולים כדמוכח פרק מי שהיה נשוי (כתובות דף לא.) גבי קטינא (ו) דאביי דמדקטריף בעל חוב אלמא גדולים היו והא דפסקינן לקמן מלוה על פה גובה מן היורשים היינו במקרקעי דומיא דאינו גובה מן הלקוחות: **אטו כל דמגרש בו'.** [א] אמא יפרע בלא ב"ד ובלא הדרה: **בר** מערב דכתובה. דלף על גב דלית ליה לא משתעבד ומילתיה דרשב"ג מיירי באינא גבי ברא דמשעבד נפשיה (ו) (הג"ה. ותימה למורי אמאי לא פריך ממתניתין): **שכיב** מרע שאמר מנה לפלוני בידי בו'. קשה לר"י הא דבעי פ' מי שמת (לעיל דף קמח:) שכיב מרע שהקדיש כל נכסיו מהו [ב] תפשוט מהכא דאם עמד אינו חוזר דאי חוזר חוזר (נמי) [כמו] במתנתו וא"כ פשיטא דנאמן ומאי קונית שייך והלא היה יכול לחזור בו מיד ונראה לר"י דמיירי בשכיב מרע שהקדיש כשהיה בריא את נכסיו ואמר השתא נמי מנה לפלוני בידי נאמן [ג] והאי דנקט שכיב מרע משום דדוקא השתא מהימן כדאמרינן בפרק שור היתומים (ערכין דף כג.) (וכפ' שבועת הדיינים (שבועות דף מב:) דאין אדם חוטא ולא לו אבל בבריא ולאי חיישינן:

אדם עשוי שלא להשביע את בניו. והיינו בשלא תבעוהו ואמר מעצמו אבל תבעוהו והודה חייב כדאמר לקמן בשמעתין דטעמא דלהשביע את בניו לא שייך התם ומשטה אני בך נמי לא טענינן (ו) אף על גב דבריא אי לא טענינן טענינן ליה [ד] דאין אדם משטה בשעת מיתה כדאמרינן בסמוך והא דאדם עשוי כו' אמר רבי דמשמע אפי' לא טענין טענינן ליה דאמר בזה בורר (סנהדרין דף כט: ושם) ההוא דקרו ליה קב רשו אמר מאן מסיק בי אלא פלניא ופלניא תבעוהו לדינא קמיה דרב נחמן אמר אדם עשוי כו' משמע דרב נחמן הוה טעין ליה הכי: ורב

מאי בינייהו איכא בינייהו [א] כשחייב מודה אי נמי [ב] דשמתוהו ומת בשמתיה [ג] שלחו מתם שמתוהו ומת בשמתיה [ד] הלכתא כרב הונא בריה דרב יהושע מיתיבי [ה] ערב שהיה שטר חוב יוצא מתחת ידו אינו גובה [ו] ואם כתוב בו התקבלתי ממך גובה בשלמא לרב הונא בריה דרב יהושע משכחת לה כשחייב מודה אלא לרב פפא קשיא שאני התם (ח) להכי טרח וכתב ליה התקבלתי [ז] ההוא ערבא דעובד כוכבים דפרעיה לעובד כוכבים מקמי דלתבעינהו ליתמי א"ל רב מרדכי לרב אשי הכי אמר אבימי מהגרוניא משמיה דרבא אפילו למ"ד חיישינן לצררי ה"מ ישראל אבל עובד כוכבים כיון דבתר ערבא אזיל לא חיישינן לצררי א"ל אדרבה אפילו למ"ד לא חיישינן לצררי הני מילי ישראל [ז] אבל עובדי כוכבים כיון דדייניהו בתר ערבא אזלי אי לאו דאתפסיה צררי מעיקרא לא הוה מקבל ליה: וכן היה רשב"ג אומר הערב לאשה בכתובתה [וכו']: [ט] משה בר עצרי ערבא דכתובתה דכלתיה הוה רב הונא בריה צורבא מדרבנן הוה ודחיקא ליה מילתא אמר אביי ליכא דניזיל דנסביה עצה לרב הונא דנגרשה לדביתהו ותיזיל ותגבי כתובה מאבוה והדר נהדרה א"ל רבא והא ידירנה הנאה תנן א"ל אביי אטו כל דמגרש בבי דינא מגרש לסוף איגלאי מילתא דכהן הוא אמר אביי היינו [ו] דאמרי אינשי בתר עניא אזלא עניותא ומי אמר אביי הכי והא [ז] אמר אביי [ח] איזהו רשע ערום זה המשיא עצה למכור בנכסי' כרשב"ג [ט] בנו שאני וצורבא מרבנן שאני והא ערב הוא [ט] [וקיימא לן] ערב דכתובה [י] לא משתעבד [כ] קבלן הוה הניחא למ"ד קבלן דכתובה אע"ג דלית ליה נכסי לבעל משתעבד שפיר אלא למאן דאמר אי אית ליה משתעבד אי לית ליה לא משתעבד מאי איכא למימר איבעית אימא מיהוי הוה ליה ואישתדוף ואיבעית אימא [ל] אבא לגבי בריה שעבודי משעבד נפשיה דאיתמר [מ] ערב דכתובה דברי הכל לא משתעבד קבלן דבעל חוב דברי הכל משתעבד קבלן דכתובה וערב דבעל חוב פליגי מר סבר אי אית ליה נכסי

ללוה משתעבד אי לית ליה לא משתעבד ומר סבר בין אית ליה ובין לית ליה משתעבד [נ] והלכתא [ס] ערב בין אית ליה ובין לית ליה משתעבד [ס] ערב דכתובה דאע"ג דאית ליה לבעל לא משתעבד מאי טעמא מצוה הוא דעבד ולאו מידי חסרה [פ] אמר רב הונא [פ] שכיב מרע שהקדיש כל נכסיו ואמר מנה לפלוני בידי נאמן חזקה אין אדם עושה קנוניא על הקדש מתקיף לה רב נחמן וכי אדם עושה קנוניא על בניו דרב ושמואל דאמרי תרוייהו [ע] שכיב מרע שאמר מנה לפלוני בידי אמר תנו נותנין לא אמר תנו אין נותנין אלמא [פ] אדם עשוי שלא להשביע את בניו הכא

שע"י ערבות זו מתרגין ולא מידי חסרה לאשה דהא טב למיתב טן דו [קידושין מא.] ולטובתה נתכוין: **מתקיף לה רב נחמן וכי אדם עושה קנוניא על בניו.** להנחיל לאחרים ולהפסיד את בניו ואפ"ה אמרי רב ושמואל אם לא אמר תנו אין נותנין לאותו פלוני אע"ג דהודה שיש לו מנה משל פלוני בידו אלא מאי אית לך למימר אמאי אין נותנין לו דאדם עשוי שלא להשביע כו' נתכוין שלא יחזיקוהו כעשיר לא הוא ולא בניו: הכא

קלח א ב ג מיי' פכ"ו מהל' מלוה ולוה הל' ו סמג עשין לד טוש"ע מ"מ סי' קל סעיף ו:
קלו ד ה מיי' שם הל' ז טוש"ע שם סעי' ד:
קלז ו ז מיי' שם הל' ו טוש"ע שם סעי' ז:
קלח ח ט י כ ל מיי' שם פכ"ה הלכה ו ופי"ז מהל' אישות הל' ט ועי' בהסגות ובמ"מ סמג שם וסי' מח טוש"ע אה"ע סי' קז סעיף ו ז:
קלט מ מיי' פכ"ה מהל' מלוה הלכה ב סמג עשין לד טוש"ע מ"מ סי' קכו סעיף ב:
קמ נ מיי' שם הל' ו ועי' בהסגות ובמ"מ ופי"ז מהל' אישות הל' ט ועי' בהג"ל סמג שם טוש"ע אה"ע סימן קז סעיף ו ז:
קמא מ מיי' פ"ז מהל' ערכין הל' יט ועי' בהסגות ובכ"מ סמג עשין קלא טוש"ע מ"מ סי' רנה סעיף ג:
קמב ע מיי' פ"א מהל' זכיה הל' ג סמג עשין פד טוש"ע שם סעיף ב:

רבינו גרשום

חובו ולא היה חייב כלום למלוה: מאי בינייהו. בין רב פפא ורב הונא מכדי בין למר ובין למר לא פרעי יתמי לערב: איכא בינייהו כשחייב מודה. שאביהן הודה בשעת מיתתו שעדיין לא פרע למלוה כלום למאן דאמר אימור צררי אתפסיה הכא לא אתפסי' ופרעי יתמי לערב מאי דפרע למלוה ולמאן דאמר יתמי לאו בני מיעבד מצוה נינהו ולא פרעי ליה לערב מית' דחייב למלוה (ולמאן דאמר) לא יפרעו להערב דיתמי לאו בני מיעבד מצוה נינהו ולא פרעי ליה לערב כלום: א"נ איכא בינייהו. דתבעיה מלוה ללוה קמי בית דין ושמתוהו דליפרע ליה ומת בשמתיה ולא פרע ליה למאן דאמר צררי אתפסיה הכא כיון דמת בשמתא לאו מידי אתפסוה ומחייבי יתמי למיפרע לערב מה שפרע למלוה ולמאן דאמר פרעינן בעל חוב מצוה יתמי לאו בני מיעבד מצוה נינהו ולא פרעי ליה מידי: שלחו מתם היכא דשמתוהו ומת בשמתיה. אפ"ה הלכ' כרב הונא בריה דרב יהושע דחיישינן דלמא צררי אתפסיה ולא הספיק לתבוע להפר שמתא עד שמת הוא [אבל] אי ודאי בריר לן דלא אתפסי' צררי מחייבי יתמי לשלמי לערב אע"ג דמלוה על פה היה: מיתיבי ערב שהיה שטר חוב של מלוה יוצא מתחת ידו ואמר שפרע למלוה והחזיר לו השטר ותובע מן היתומין שישלמו מה שפרע למלוה אינו גובה מהן כלום דחיישינן שמא לא פרע למלוה אלא נפל השטר מן המלוה ומצא הערב ואע"ג דהאי חוב בשטר הוא הואיל וזה שטר על שם המלוה נכתב ולא על שם הערב להכי אינו גובה הערב דלגבי ערב מלוה על פה הוא דאין לו שטר על היתומין שחייבין לו: ואם כתב בו. בשטר כתיבת המלוה שכתב לערב התקבלתי ממך חובי. גובה מן היתומים דהשתא ליכא למיחש לנפילה וכיון דכתב ביה התקבלתי דמי כמאן דאית ליה שטר על היתומין:

א) [ערכין כב. ובפירש"י ע"ש], ב) שם כג., ג) שם כ"ש לב. [מולין קה:], ד) לעיל קל. כתובות לא: סוטה כח: ערכין כג., ה) רש"ל, ו) גיטין מט: [ערכין כג:], ז) רש"ל והלכתא אכולהו משתעבד בר, ח) שבועות מב: [ערכין כג.], ט) [סנהדרין כט:], י) [לעיל קלז.], כ) בפ"ק: ומסתייהו, ל) מ"ר,

הגהות הב"ח

(א) גמ' דלהכי טרח: (ב) שם והלכתא בכולהו משתעבד בר מערב דכתובה כל"ל ותיבות ערב בין אית ליה ובין לית ליה נמחק: (ג) רשב"ם ד"ה איזהו רשע ערום רשע המתעבר: (ד) ד"ה וקיימא לן כל"ל ותיבת והא נמחק: (ה) ד"ה איבעית אימא מיהוי הוה לרב הונא: (ו) תוס' ד"ה (בע"ל) ואם וכו' גבי קטינא דארעא דקטריף בעל חוב: (ז) ד"ה אדם וכו' לא טענינן ליה אע"ג:

מוסף רש"י

דשמתוהו. ב"ד נאפיהן על שאינו פורע לזה חובו ומת בשמתיה, דהשתא ליכא למיחש לצררי, דלא היה פורעו אלא בב"ד כדי שיתיר נידויו (ערכין כב.). **אטו כל דמגרש בבי דינא** מגרש. שיאמרו לו דור המלך, יצן בנעבר ויגרשנה (שם כג.). **דכהן הוא.** כך הונא ואי הוה מגרשה לא מצי לאהדורה (שם). כרשב"ג. במס' כתובות (לה:) האומר בשעת מיתה נכסיי לך ואחריך לפלוני ויבא הראשון ומכר ואכל, רשב"ג אומר אין לשני אלא מה שייר הראשון, וה"ל הוי רשע ערום (ערכין כג.). **ערב דכתובה דברי הכל לא משתעבד.** תדא דערב בעלמא הוא ועוד לא מידי תפרה שלא הוציאה כלום משלה (גיטין שם:) דתלוה קא עביד לזווגא ולא מידי מתסר לה דהא לא קא יהבא זוזי (ערכין כב:). **קבלן דבעל חוב.** תרמי לתיובא אינא, תדא דקבלן הוא ועוד דתפריה מיהו (גיטין נ.). שהקדיש כל נכסיו ואמר מנה לפלוני בידי. הגניבו תמלה מן הנכסים שהקדשתי (שבועות מב:).

מוסף תוספות

א. [וא"ת] מ"מ כשתבא לתבוע כתובתה מחמיה ידירנה הנאה [וי"ל]. שיעמ"ק בשם הרא"ש. ועי"ש. ב. שם בגשב"ם: ואח"כ עמד מחליו מי מצי הדר ביה. ג. וה"ק שכ"מ שהקדיש קודם לכן כל נכסיו, והוא אומר עתה מנה לפלוני בידי נאמן. ריטב"א. ד. ואע"ג דאמרינן (לעיל) דטעמת משטה לא טענינן ליה, לבניו טענינן. תוס' סנהדרין כט:

רבינו גרשום (המשך)

הלכך לא גבי הערב כלום מיתמי: אמר ליה אביי אטו כל דמגרש בבי דינא רבא מגרש. אפי' לפני בית דין הדיוט יכול לגרש דלא ידעי [דמצרכה] לידור הנאה ולא אדרי ליה: איגלאי מילתא דכהן הוה. רב הונא ולית ליה תקנה לגרשה דאי מגרש לה לא מצי לאהדורה: והיכי הוה אביי משיא עצה. למעבד קנוניא והא אמר אביי כו': שאני הכא. דבנו היה רב הונא וליכא העברת ירושה כדאמ' (לעיל דף קל) אם אמר על מי שראוי ליורשו דבריו קיימים. ועוד משום צורבא מרבנן ודחקא ליה מלתא שאני מאינש דעלמא: ואכתי מאי עצה הואי. והא ערב דכתובה לא משתעבד למיפרע כדאמר לקמן המצוה עבד דזווגן (מאי) [ולאו מידי] חסרה: קבלן הוה. דמשתעבד: אלא למאן דאמר אי לית ליה לא משתעבד מאי איכא למימר. הא רב הונא לא הוה ליה נכסי כשנעשה אביו ערב בשבילו: אבא לגבי בריה. כשנעשה קבלן בשבילו משעבד נפשיה אע"ג דלית ליה נכסי לבן מפני חיבת הבן: מר סבר. איכא למאן דאמר אי אית ליה נכסי כו': מצוה עבד. כלומר דלא גמיר ושעבד נפשיה אלא האי דנעשה לו ערב משום מצוה נתכוון כדי שיזדווגו שניהם ולא מידי חסרה שלא נתנה לו כלום על ידו: נאמן. ונותנין מנה לפלוני: לא אמר תנו אין נותנין. אע"ג דאיכא למימר אין אדם עושה קנוניא על בנו דניחא ליה לבנו יותר מבאחר ואי לאו דהוה חייב לאחר מנה לא הוה אמר ואפ' [הכי] אם לא אמר תנו אין נותנין. ודאיכא למימר כי לא אמר תנו האי דאמר הכא מנה לאחר בידי להכי

בשלמא לרב הונא בריה דרב יהושע. דחייש לצררי וכל היכא דודאי פשיטא לן דלא אתפסיה צררי מיחייבי יתמי לשלומי הכא נמי כיון דהכא מלוה בשטר הוא איכא למימר לא הוה מתפיס ליה צררי אלא אם כן מהדר ליה שטרא וכיון דלא אהדר ליה שטרא פשיטא דלא אתפסיה לצררי ומשום הכי גובה ערב בשכתב לו התקבלתי דדמי כמאן דאית ליה שטרא על יתמי: אלא לרב פפא. דאמר יתמי לאו בני מיעבד מצוה נינהו במלוה על פה סוף סוף אע"ג דמלוה הוה ליה שטרא מעליא הא התקבלתי דאית ליה לערב עליי יתמי לאו שטר גמור הוא והוה לענין ערב כמלוה על פה ואמאי גבי מיתמי: אמר לך רב פפא. להכי טרח וכתב ליה התקבלתי דליהוי ליה האי התקבלתי כמאן דאית ליה לערב שטר גמור על יתמי ומש"ה גובה מינייהו. ההוא ערבא דעובד כוכבים שהיה ערב לעובד כוכבים בשביל שהלוה לראובן ומת ראובן ופרעיה ערב לעובד כוכבים: הני מילי למלוה ישראל. איכא למיחש דלמא אתפסיה לוה צררי קודם מיתתו משום למלוה תובע ללוה: אדרבה. הכא איכא למיחש דדילמא לערב גופיה אתפסיה צררי דכיון דידע האי ערב דעובד כוכבים בתר דידיה אזיל ולא בתר לוה לא הוה מקבל למהוי ליה ערב אי לאו דאתפסיה צררי לערב